

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 65/2019-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditiša a Miroslava Duriša prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti KURTA spol. s r. o., Partizánska cesta 89, Banská Bystrica, IČO 31 592 490, právne zastúpenej spoločnosťou KOVAL & spol., advokátska kancelária, s. r. o., Komenského 3, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Juraj Koval, vo veci namietaného porušenia jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17 Co 473/2014 z 28. októbra 2015 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 115/2016 z 28. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti KURTA spol. s r. o. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 115/2016 z 28. júna 2017 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 115/2016 z 28. júna 2017 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti KURTA spol. s r. o. trovy konania v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet spoločnosti KOVAL & spol., advokátska kancelária, s. r. o., Komenského 3, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 65/2019 zo 7. februára 2019 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti KURTA spol. s r. o., Partizánska cesta 89, Banská Bystrica, IČO 31 592 490 (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 115/2016 z 28. júna 2017 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Vo zvyšnej časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie už označených práv rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 17 Co 473/2014 z 28. októbra 2015 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“), ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

II.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia sťažovateľky

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným „na LV [REDACTED] vedenom pre k. ú. [REDACTED] – pozemok parc. č. KNC [REDACTED] (zastavané plochy a nádvoria) o výmere 2621 m² a dom [REDACTED] postavený na pozemku parc. č. KNC [REDACTED]“, a to v konaní vedenom pred Okresným súdom Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 C 21/2010, v ktorom bola žaloba žalobcov v 1. rade až 6. rade (ďalej len „žalobcovia“) rozsudkom okresného súdu sp. zn. 17 C 21/2010 z 12. decembra 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zamietnutá.

4. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie žalobcovia a proti výroku o trovách konania podala odvolanie aj žalovaná (sťažovateľka). Krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 17 Co 473/2014 z 28. októbra 2015 tak, že rozsudok okresného súdu zmenil a určil, že podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností v podieloch uvedených vo výrokovej časti rozsudku krajského súdu sú žalobcovia. Sťažovateľku a vedľajšieho účastníka na strane sťažovateľky zaviazal povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť žalobcom trovy súdneho konania.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka na najvyššom súde dovolanie podľa § 238 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktoré odôvodnila tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) OSP], a žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby potvrdí, a súčasne žiadala zmeniť aj napadnuté rozhodnutie vo výroku

o trovách súdneho konania prvoinštančného súdu, ako aj odvolacieho súdu. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky napadnutým rozsudkom zamietol.

6. Pre úplnosť veci je potrebné uviesť, že sťažovateľka nadobudla ako kupujúca na základe kúpnej zmluvy z 26. novembra 2007, ktorej vklad bol povolený pod č. V 7076/2007 30. novembra 2007, od predávajúceho [REDACTED] nehnuteľnosti zapísané „na LV [REDACTED] vedenom pre k. ú. [REDACTED] – pozemok parc. č. KNC [REDACTED] (zastavané plochy a nádvoría) o výmere 2621 m² a dom [REDACTED] postavený na pozemku parc. č. KNC [REDACTED]“. Označené nehnuteľnosti boli pred ich nadobudnutím sťažovateľkou predmetom súdneho konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 20 C 80/1992, v ktorom [REDACTED] požadoval vydanie týchto nehnuteľností. Výsledkom tohto konania bol rozsudok odvolacieho súdu sp. zn. 12 Co 45/2003 z 22. mája 2003, ktorým krajský súd uložil žalovaným osobám vydať predmetné nehnuteľnosti [REDACTED]. Proti tomuto rozsudku bolo podané dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 3/2006 z 24. mája 2007, a to tak, že dovolanie zamietol. V spore neúspešní žalobcovia podali ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd prijal uznesením sp. zn. III. ÚS 303/2007 zo 6. novembra 2007 na ďalšie konanie a nálezom sp. zn. III. ÚS 303/2007 z 15. mája 2008 rozhodol tak, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 3/2006 z 24. mája 2007 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie najvyššiemu súdu, ktorý následne uznesením sp. zn. 3 Cdo 211/2008 z 11. decembra 2008 rozsudok krajského súdu sp. zn. 12 Co 45/2003 z 22. mája 2003 v spojení s opravným uznesením krajského súdu sp. zn. 12 Co 45/2003 z 31. júla 2003 a opravným uznesením krajského súdu sp. zn. 12 Co 45/2003 z 23. marca 2004 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

6.1 Krajský súd následne v intenciách označeného dovolacieho rozhodnutia rozsudkom sp. zn. 15 Co 6/2009 zo 17. júna 2009 rozsudok okresného súdu sp. zn. 20 C 80/1992 z 19. novembra 2002 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 20 C 80/1992 zo 4. novembra 2003 vo výroku o povinnosti žalovaných 2, 3, 5/1, 5/2, 5/3 a 5/4 vydať žalobcovi sporné nehnuteľnosti zmenil tak, že žalobu zamietol, vo výroku, ktorým bola žaloba proti žalovaným v 1. a 4. rade zamietnutá, potvrdil, vo výroku určujúcom neplatnosť dohody o vydaní nehnuteľnosti zmenil tak, že žalobu zamietol, vo výroku zamietajúcom návrh žalovaného v 1. rade na vydanie sporných nehnuteľností potvrdil. Zároveň rozhodol

o trovách konania. Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 15 Co 6/2009 zo 17. júna 2009 podal žalobca [REDAKOVANÉ] dovolanie s odôvodnením, že mu bola v konaní odňatá možnosť konať pred súdom a napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

6.2 Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 328/2009 z 29. novembra 2010 dovolanie zamietol v časti smerujúcej proti výroku odvolacieho súdu, ktorým krajský súd rozsudok okresného súdu zmenil vo výroku o povinnosti žalovaných 2, 3, 5/1, 5/2, 5/3 a 5/4 vydať žalobcovi sporné nehnuteľnosti tak, že žalobu zamietol, a vo zvyšnej časti dovolanie odmietol ako procesne neprípustné.

6.3 Na základe ústavnej sťažnosti podanej žalobcom [REDAKOVANÉ] rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 244/2011 z 24. augusta 2011 tak, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 328/2009 z 29. novembra 2010 zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

6.4 Najvyšší súd následne rozhodol uznesením sp. zn. 3 Cdo 219/2011 z 26. januára 2012 takto:

„I. Dovolanie odmieta v časti smerujúcej proti výroku rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. júna 2009 sp. zn. 15 Co 6/2009, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa potvrdený vo výroku o zamietnutí žaloby voči žalovaným 1/ a 4/, a ktorým bolo vo vzťahu k žalovaným 1/ a 4/ rozhodnuté o trovách konania.

II. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. júna 2009 sp. zn. 15 Co 6/2009 zrušuje v časti, ktorou a) bol rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 vydať žalobcovi nehnuteľnosti v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]..., zmenený tak, že žaloba sa zamietla, b) bolo vo vzťahu k žalovaným 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 rozhodnuté o trovách konania.

III. Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.“

6.5 V nadväznosti na to bolo potom krajským súdom 30. mája 2012 právoplatne rozhodnuté (s právoplatnosťou 19. júna 2012) o zamietnutí žaloby [REDAKOVANÉ], zohľadniac aj okolnosť, že v čase rozhodovania už odporcovia neboli vlastníkami sporných nehnuteľností (kúpna zmluva a vklad uvedené v bode 6 tohto odôvodnenia).

7. Sťažovateľka v dovolacom konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 3 Cdo 115/2016 poukázala na súvislosť a dôležitosť už v tom čase skončeného súvisiaceho konania a tiež na to, že vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam nadobudla od prevodcu v dobrej viere, keď už existovalo právoplatné súdne rozhodnutie vo veci samej.

7.1 Sťažovateľka v procesnom postavení dovolateľky vyjadrila názor, že krajský súd v rámci posudzovania jej dobromyseľnosti kládol na ňu ako na účastníčku právneho vzťahu neprimerané nároky, keď očakával, že sama bude proaktívne zisťovať, či neboli podané mimoriadny opravný prostriedok alebo ústavná sťažnosť.

7.2 Dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu najvyšší súd zamietol napadnutým rozsudkom, pričom svoje rozhodnutie odôvodnil okrem iného aj tým, že „[p]od potrebnú opatrnosť, ktorú bolo možné od nej požadovať za daných okolností (na liste vlastníctva [REDAKOVANÉ] vedenom pre katastrálny úrad [REDAKOVANÉ] boli ako titul nadobudnutia vlastníckeho práva [REDAKOVANÉ] k sporným nehnuteľnostiam uvedené rozhodnutia súvisiaceho konania), je nutné zahrnúť aktívny záujem o zistenie stavu súvisiaceho konania, najmä s prihliadnutím na jeho dĺžku a tým opodstatnený predpoklad, že mohol byť podaný mimoriadny opravný prostriedok.“. Z uvedeného dôvodu uviedol, že „sa možno stotožniť s odvolacím súdom, keď od žalovanej vyžadoval, aby v záujme zachovania svojej dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva zisťovala, či právoplatný rozsudok vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam prípadne nebol napadnutý mimoriadnym opravným prostriedkom, resp. ústavnou sťažnosťou.“.

8. Sťažovateľka vo svojej sťažostnej argumentácii v reakcii na už uvedený právny názor dovolacieho súdu uvádza, že citovanými „... úvahami možno dospieť k tomu, že sťažovateľ nemohol byť dobromyseľný ani v prípade, ak by zisťoval podanie ústavnej sťažnosti a ústavná sťažnosť by nebola úspešná, nakoľko by asi mal ďalej zisťovať a čakať, či do šiestich mesiacov nebola podaná sťažnosť na Európskom súde pre ľudské práva alebo či do troch rokov (resp. v ustanovených prípadoch dokonca neobmedzene) nebol podaný návrh na obnovu konania, čo považujeme za absurdné.“.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

9. K prijatej ústavnej sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu vyjadril najvyšší súd prípisom sp. zn. KP 3/2019, Cpj 94/2020 zo 4. júna 2020, v ktorom konštatuje:

„1. Najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vyčerpávajúco odôvodnil svoj právny názor. Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, keďže dovolací súd sa v dovolacom konaní vysporiadal s námietkami sťažovateľa a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil.

2. Najvyšší súd po oboznámení sa s obsahom predmetnej sťažnosti ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.“

10. K prijatej ústavnej sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu nevyjadrila [REDAKOVANÉ] ako zúčastnená osoba, výzva ktorej sa ústavnému súdu vrátila s poznámkou „adresát zomrel“, a k výzve ústavného súdu sa nevyjadrila ani zúčastnená osoba [REDAKOVANÉ], pričom označená výzva sa ústavnému súdu vrátila s poznámkou „adresát neznámy“.

11. Z vyjadrenia zúčastnenej osoby [REDAKOVANÉ] z 8. júna 2020 vyplýva, že navrhuje ústavnú sťažnosť sťažovateľky zamietnuť, pričom poukazuje na to, že u [REDAKOVANÉ] a ani u sťažovateľky nemožno len z existencie právoplatného a vykonateľného rozsudku vyvodiť záver, že by bolo možné v dobrej viere uzavrieť už 26. novembra 2007 kúpnu zmluvu. Na to, aby bol rozsudok súdu definitívnym riešením exitujúcich právnych pomerov, „... mali by byť vylúčené nielen mimoriadne prostriedky ochrany zákonnosti, ale aj prostriedok ochrany ústavnosti z hľadiska plynutia lehôt ústavnej ochrany vlastníckeho práva.“ [REDAKOVANÉ] poukazuje aj na to, že ústavná sťažnosť, v ktorej bola sťažovateľkou, bola podaná na ústavnom súde 16. augusta 2007, ale „... čo je kľúčové, v čase uzavretia kúpnej zmluvy táto sťažnosť bola prijatá ústavným súdom SR na ďalšie konanie (06.11.2007). Čiže reálne v čase uzavretia kúpnej zmluvy bola prelomená

dobrá viera existenciou rozhodnutia Ústavného súdu SR o prijatí na ďalšie konanie.“.

Súčasne upriamila pozornosť ústavného súdu na to, že samotné reštitučné konanie trvalo v tom čase už viac ako 15 rokov, a teda bolo zrejmé, že každá zo strán využije všetky prostriedky ochrany svojich práv. Poukázala aj na to, že princíp právnej istoty je vylúčený v prípade existencie lehôt mimoriadnych opravných prostriedkov a lehôt vyššej ústavnoprávnej ochrany. Keďže došlo k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, tak zúčastnené osoby z hľadiska subjektívnych práv ako vlastníci vlastnícke právo nikdy nestratili. Vyjadrenia ďalších zúčastnených osôb, a to [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] sú obsahovo zhodné.

12. Sťažovateľka sa k vyjadreniu najvyššieho súdu a zúčastnených osôb vyjadrila podaním z 20. júla 2020 tak, že zotrváva na svojej ústavnej sťažnosti a súhlasila s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

13. Ústavná sťažnosť bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, ktorého funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce boli nevybavené veci sudcov, ktorých funkčné obdobie uplynulo 16. februára 2019, prerozdelené medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019, a to náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Vec sťažovateľky bola pridelená sudcovi spravodajcovi Liborovi Duřovi, ktorý je podľa čl. II bodu 3 rozvrhu práce členom IV. senátu ústavného súdu, ktorý v roku 2021 pracuje v zložení Libor Duřa (predseda senátu), Miroslav Duriš a Ladislav Dudiš (členovia senátu), preto bolo o ústavnej sťažnosti rozhodnuté v tomto zložení senátu.

IV.

Relevantná právna úprava, právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety ústavy každý má právo vlastniť majetok.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

19. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu

súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02). Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

20. Integrovanou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

21. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy).

22. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou

ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

23. Podľa § 243d ods. 2 OSP právne vzťahy niekoho iného než účastníka konania nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté.

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

V.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu

24. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je tvrdenie sťažovateľky, že ako dobromyseľná nadobúdateľka nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Sťažovateľka predovšetkým tvrdí, že všeobecné súdy na ňu kládli neprimerané nároky, keď pred nadobudnutím vlastníckeho práva od prevodcu, ktorý bol v tom čase účastníkom súdnych konaní už 15 rokov a bol riadne zapísaný ako výlučný vlastník nehnuteľností v katastri nehnuteľností, mala ešte zisťovať, či nebol podaný mimoriadny opravný prostriedok alebo ústavná sťažnosť.

25. Vtedy účinný právny predpis, ktorým bol Občiansky súdny poriadok v § 243d ods. 2 výslovne uvádzal, že právne vzťahy niekoho iného než účastníka konania nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté. V súčasnosti účinný Civilný sporový poriadok (ďalej aj

„CSP“) v § 456 zakotvuje identickú úpravu, keď ustanovuje, že právne vzťahy niekoho iného než strany nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté. Z označenej právnej úpravy vyplýva, že v prípade, ak na právne pomery účastníkov súdneho konania ukončeného právoplatným a vykonateľným rozhodnutím, aj keď neskôr na základe inštančného postupu zrušeným, nadväzujú ďalšie právne vzťahy, nemôžu byť tieto nadväzujúce právne pomery tretích osôb novým rozhodnutím dotknuté.

26. Inými slovami, tretími osobami už nadobudnuté práva a povinnosti po vydaní právoplatného a vykonateľného rozhodnutia nemôžu byť ovplyvnené tým, že toto pôvodné právoplatné a vykonateľné rozhodnutie bolo zrušené a v následnom konaní boli tieto pôvodné právne pomery autoritatívnym spôsobom usporiadané odlišne od pôvodného rozhodnutia. Označená procesná právna úprava predstavuje ďalšiu systémovú výnimku zo zásady súkromnoprávnej regulácie, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, než sám má (*nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*), a tým rozširuje možnosti dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka, prostredníctvom ktorej sa priznáva ochrana tretím osobám pri jeho nadobúdaní. Predmetný nález ústavného súdu tak koncepčne nadväzuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 510/2016 z 19. januára 2021 (porovnaj aj bod 53 označeného nálezu ústavného súdu).

27. Vo všeobecnej rovine možno uviesť, že označená normatívna úprava regulujúca otázku účinkov kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu vydaného v dovolacom konaní do sféry právnych pomerov tretích osôb je otázkou riešenia kolízie medzi princípom právnej istoty a s tým súvisiacou požiadavkou stability právnych vzťahov a sekundárne aj ochranou práv, o ktorých bolo autoritatívne rozhodnuté, prípadne ochranou už nadobudnutých práv na jednej strane a princípom spravodlivého súdneho konania v užšom zmysle na strane druhej. V tomto smere je potrebné uviesť, že zákonodarca sa v § 243d ods. 2 OSP a vo sfére pôsobnosti Civilného sporového poriadku v § 456 CSP normatívnym spôsobom vyjadril k vzájomnému vzťahu týchto v kolízii stojacích princípov tak, že pre účely ochrany tretími osobami nadobudnutých práv vecne a časovo nadväzujúcich na autoritatívne riešenie sporného právneho pomeru sa priklonil k preferencii ochrany právnej istoty a s ňou súvisiacej požiadavky stability právnych vzťahov tretích osôb a ochrany nadobudnutých

práv nadväzujúcich na právoplatné meritórne rozhodnutie všeobecného súdu. V abstraktnej rovine možno konštatovať, že z normatívnej konštrukcie dovolacieho konania síce vyplýva prednostné pôsobenie princípu spravodlivého súdneho konania napriek pôsobeniu princípu právnej istoty konštituovaného právoplatným rozhodnutím všeobecného súdu, keďže zákonodarca ustanovil dôvody, pre ktoré môže byť princíp právnej istoty narušený (§ 420 CSP a § 421 CSP), aj napriek tomu však zákonodarca pripustil obmedzenú preferenciu princípu právnej istoty, keďže limitoval rozsah pôsobenia kasačných účinkov rozhodnutí vydaných v dovolacom konaní tým, že tieto nemôžu ovplyvniť právne pomery tretích osôb, ktoré nadväzovali na už právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu. V takto vyjadrených účinkoch právoplatného rozhodnutia sa zrkadlí aj celkový koncepčný prístup zákonodarcu k riešeniu vzájomného vzťahu práva hmotného a práva procesného. V okolnostiach danej veci to potom znamená, že prípadný dopad kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu do sféry predchádzajúceho autoritatívneho posúdenia je tak obmedzený len na tie právne pomery, o ktorých bolo rozhodované v pôvodnom konaní, nie na tie, ktoré následne vznikli po ich meritórnom usporiadaní.

28. Sťažovateľka nadobudla nehnuteľnosti v čase, keď bolo právoplatným súdne rozhodnutie, na základe ktorého boli tieto nehnuteľnosti vydané prevodcovi [REDACTED]. Sťažovateľka nebola účastníkom konania, v ktorom sa [REDACTED] súdil o vydanie týchto nehnuteľností. Pri posudzovaní dobromyseľnosti sťažovateľky je preto nevyhnutné vychádzať z kogentného ustanovenia § 243d ods. 2 OSP a podľa tejto úpravy chápať dobromyseľnosť ako opierajúcu sa o právoplatné rozhodnutie súdu v spore o právo (ktorého právoplatnosť by inak z hľadiska právnej istoty nemala reálny význam).

29. Ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu a ani rozhodnutie krajského súdu nezohľadnili skutočnosť, že právne vzťahy tretích osôb nemôžu byť rozhodnutím dovolacieho súdu dotknuté. Aj pri aplikovaní zásady, že nikto nemôže na iného preniesť viac práv, ako sám má, je nevyhnutné vychádzať z toho, že sťažovateľka nadobudla nehnuteľnosti v čase, keď na základe právoplatných súdnych rozhodnutí bol ako vlastníak nehnuteľností zapísaný v katastri nehnuteľností [REDACTED]. Navyše sťažovateľka ako osoba, ktorá nebola účastníkom konania pred všeobecnými súdmi, nemala

ani možnosť preverovať na iných súdoch to, či sú podané mimoriadne opravné prostriedky alebo ústavná sťažnosť, lebo záujemca o kúpu nehnuteľností nemá prístup do súdnych spisov len z dôvodu, že je záujemcom o kúpu. Zaujať opačný názor by znamenalo, že záujemca o kúpu nehnuteľnosti by si mal vopred zisťovať, či boli podané nejaké mimoriadne opravné prostriedky alebo ústavná sťažnosť, čo je neudržateľné.

30. Z ústavnoprávneho hľadiska treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia podústavného práva všeobecným súdom má za následok porušenie označených základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať aj prípady svojoľnej aplikácie podústavného práva (I. ÚS 255/2010) – ústavný súd v tomto prípade neindikuje svojvôľu ako úmyselné porušenie práva, ale ako nesprávny právny názor prameniacy z opomenutia zásadného procesného ustanovenia v súvislostiach prejednávanej veci. Arbitrárnosťou je aj nerešpektovanie kogentnej normy, pričom ústavnoprávnou dimenziou je v relevantnom kontexte narušenie právnej istoty, implicitne garantovanej úvodným ustanovením ústavy (čl. 1 ods. 1), ktorá je s reálnou existenciou právneho štátu neodmysliteľne spojená.

31. Nad rámec už uvedeného ústavný súd považuje za potrebné ako *obiter dictum* (nie však bez významu pre dotknutú právnu situáciu v jej širších súvislostiach) uviesť, že v prípade, ak v období medzi právoplatnosťou meritórneho rozhodnutia a jeho zrušením dôjde k prevodu práva, ktorého spornosť bola v tomto medziobdobí odstránená účinkami právoplatného rozhodnutia, teda jeho konečnosťou, záväznosťou a zásadnou nezmeniteľnosťou, a následne v priebehu nového konania, prípadne v rámci inštančne spätne orientovaného posúdenia daného právneho pomeru dôjde k jeho odlišnému vyriešeniu ako v pôvodnom konaní, nastane stav, keď pôvodne úspešná strana nebude môcť vrátiť tú istú individuálne určenú vec alebo právo, pretože v období po právoplatnom ukončení pôvodného konania došlo k jej/jeho prevodu. Za daných okolností pôvodný predmet sporu nebude možné vydať tomu, na úkor koho bola pôvodným rozhodnutím autoritatívne deklarovaná právna pozícia k nemu, a preto sa pôvodné strany sporu musia medzi sebou vysporiadať podľa zásad o vydávaní bezdôvodného obohatenia (§ 458 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Na túto zmenenú

hmotnoprávnú situáciu musí aktívnym spôsobom reagovať dotknutá procesná strana, a to podľa okolností konkrétnej veci zmenou pôvodnej žaloby, vzájomnou žalobou alebo podaním novej žaloby.

V.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu

32. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. US 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a jeho zrušením sa na základe právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v potrebnom rozsahu otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedeného práva hmotného charakteru.

33. Ústavný súd preto tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom.

34. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Záver

VI.1 K bodom 1 a 2 výrokovej časti nálezu

35. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (časť V odôvodnenia tohto nálezu) dospel k záveru, že najvyšší súd postupoval nesprávne a z normatívneho hľadiska aj neutržateľne, keď v rámci ním realizovaného aplikačného sylogizmu nezohľadnil normatívny význam účinnej právnej úpravy obsiahnutej v § 243d ods. 2 OSP, pretože v rozpore s kogentnou právnou normou fakticky pripustil možnosť rozšírenia rozsahu subjektívnych účinkov kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu aj do sféry právnych vzťahov tretích osôb. Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je preto podľa názoru ústavného súdu za hranicou ústavnej udržateľnosti. Sumarizácia nedostatkov vo vzťahu k záveru, ku ktorému najvyšší súd v napadnutom rozsudku dospel, spôsobuje, že tento záver vyznieva nepresvedčivo a na ujmu sťažovateľky. Tým došlo podľa názoru ústavného súdu zo strany najvyššieho súdu k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

36. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

37. Podľa § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

38. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

39. Podľa § 134 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

40. Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia svojich práv podľa ústavy a dohovoru v petite svojej ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

41. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu). Úlohou najvyššieho súdu bude posúdiť všetky námietky sťažovateľky a vo veci opäť rozhodnúť a svoje právne závery riadne a dostatočne odôvodniť.

VI.2 K bodu 3 výrokovej časti nálezu

42. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

43. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

44. Vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v sume 374,81 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to odmenu za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2017 v sume 147,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a paušálnej náhrady niektorých hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 8,84 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 312,34 €. Ústavný súd nepriznal odmenu za úkon právnej služby – podanie z 20. júla 2020, keďže toto podanie neobsahuje nič, čo by záležitosť sťažovateľky posúvalo do inej vecnej roviny. Vzhľadom na uvedené ústavný súd tento úkon nepovažoval za odôvodnený a účelne vynaložený v súvislosti s uplatňovaním práv sťažovateľky (§ 251 CSP). Z dôvodu, že právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, náhrada trov konania bola zvýšená o túto daň (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

45. Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky v lehote uvedenej v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu (§ 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

46. V zmysle § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tento nález nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov tohto konania pred ústavným súdom.

VI.3 K bodu 4 výrokovej časti nálezu

47. Ústavný súd, reflektujúc predovšetkým svoje subsidiárne postavenie voči ostatným orgánom verejnej moci, ako aj princíp minimalizácie zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, dospel k záveru, že nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľke na ochranu jeho práv poskytuje, sa

vytvoril priestor na ochranu sťažovateľkou namietaného porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu, ako aj základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu, a preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

48. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu